

SVK:n varapuheenjohtaja
kansanedustaja Kari Rajamäki

15.5.2010

Savonlinnan Urheilukalastajat 60 vuotta, Savonlinna 15.5.2010

Arvoisat kalamiehet ja -naiset,

Vapaa-ajan kalastus on eräs merkittävimmistä ja elämysrikkaimmista luontoliikunnan harrastustavoista Suomessa ja sen arvoa on vaikea mitata rahassa. Kaikenikäisille harrastajille se antaa mahdollisuuksia niin fyysisen ponnisteluun kuin henkiseen mielihyväänkin. Kalastuskilpailuissa kalansaannilla on kovastikin merkitystä, monelle kalavedet luovat elämän kestävästä kaveruudesta. Poiketen marjastuksesta ja sienestyksestä pilkkiminen ja onkiminen ovat lailla luotuja jokamiehen oikeuksia ja varsin nuoria. Taistelu kansalaisten yleiskalastusoikeuksien puolesta alkoi v.1951 epäoikeudenmukaisen kalastuslain säädösten oikaisemisesta

Vuonna 1993 tuli voimaan kalastuslain muutosuudistus, joka antoi mahdollisuuden niin alle 18-vuotiaille kuin kalastuksenhoitomaksun maksaneillekin onkia ja pilkkiä lain koko soveltamisalueella. Tosin tämä veroluonteinen maksu nousi silloin reippaasti. Hallitukset eivät kyenneet maa- ja vesialueita omistavien ja omistamattomien välisen jännitteen vuoksi sopimaan tehtävistä muutoksista, joten työ ja aloitteellisuus yleiskalastusmahdollisuuksien kehittämisessä jäi Eduskunnalle.

Vihdoin Syksyllä 1996 hyväksyttiin läänikohtaista viehemaksujärjestelmää koskeva kalastuslain muutos lakialoitteeni pohjalta. Aloitteeseen oli sisällytetty myös onkijoiden ja pilkkijöiden sekä veteraanien ja eläkeläisten vapauttaminen veroluonteisesta kalastuksenhoitomaksusta ja matkailupiirien toivoma lyhytkestoinen kalastuksenhoito- ja viehekalastusmaksu.

Kokonaisuudistuksen varjolla käydään vesialueen omistajien ja RKP:n johdolla kalastusoikeuksien kimppuun. Pilkinnän jokamiehenoikeus vietiin maa- ja metsätalousvaliokunnassa syksyllä 1996 läpi niukimmalla mahdollisella 9-8 enemmistöllä. Kalavarannon ja luonnonvarojen hyödyntäminen ei perustele suomalaisten tasavertaisten kalastusmahdollisuuksien romuttamista. Onginnan ja pilkinnän maksuttomuus ja toimiva viehekorttijärjestelmä on nyt "revanssiryhmän" murtamisen kohteena.

Huolestuttavaa on, että meneillään olevassa kalastuslain kokonaisuudistuksessa on sekä kalavesien omistajien että myös maa- ja metsätalousministeriön edustajien toimesta esitetty kalastuksenhoitomaksuveron palauttamista 65 vuotta täyttäneille ja heidän maksuttoman läänikohtaisen viehekorttinsa poistamista.

Kun tavoitteena on kalastusharrastuksen ylläpito ja lisääminen sekä luontaisesti lisääntyvien kalavarojen tuoton talteenotto, on esitystä vaikea ymmärtää.

Kaikesta kotimaisesta kalasta, jota Suomessa syödään, 53 % on vapaa-ajankalastajien pyytämää. Erityisesti ikääntyneet kalastajat ovat tunnettuja monipuolisesta kalavarojen talteenotosta ja hyödyntämisestä ja heidän heitä tulisi rohkaista jatkamaan kalastusharrastusta myös eläkevuosina.

Eläkeläisillä on myös suunnaton merkitys kalastusharrastuksen opettamisessa ja siirtämisessä nuorille ja lapsille. Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön tilaisuuksissa käy

vuosittain yli 30 000 nuorta perehtymässä kalastukseen. Pääosa tilaisuuksien vapaaehtoisista järjestäjistä on eläkeläisiä, joita ilman moni nuori ja lapsi jäisivät vaille asiantuntevaa opastusta.

Esitykset eläkeläisten kalastushoitomaksuverosta ja maksullisesta viehekortista vaarantavat sekä luontaisesti lisääntyvän kalavaran monipuolisen talteenoton että kalastusharrastuksen tehokkaan siirtämisen tuleville sukupolville ja siksi ne on päättävästi torjuttava.

Kalansaaliilla on tietysti merkitystä, sillä juuri sen saantimahdollisuushan vetää meidät vesille. Hyvän harrastajan taitoihin kuuluu myös saaliin asiallinen käsittely ja käyttö kotitaloudessa. Tämän kokonaisuuden hahmottaminen koko kansan tietoisuudessa ja sen säilyttäminen kalastavien kansalaisten tieto-taidoissa on ajankohtainen ja tärkeä tehtävä järjestäytyneille kalastusharrastajille. Tässä työssä tarvitsemme kuitenkin muiden ulkoilu- ja liikuntaharrastajajärjestöjen lailla valtiovallan taholta niin tukea ja kuin tunnustusta.

Muistona läänikohtaisen pilkkikohtaisen järjestelmän ajoilta runsaammat rahat osoitetaan edelleen kalavesien omistajille kalavesien käytöstä maksettavina korvauksina, vaikka pilkinnästä tuli viitisentoista vuotta sitten jokamiehen oikeus. Kyseessä on sama asia, kuin jos marjastuksesta tai sienestyksestä tulisi maksaa maanomistajalle korvausta. Asia vaatii yhä korjaamista maa- ja metsätalousministeriön taholta. Käynnissä olevassa kalastuslain uudistustyössä eräät tahot ovat pitäneet tätä perusteena romuttaa onginnan ja pilkinnän jokamiehen oikeutta.

Kalastuslain kokonaisuudistuksessa on esitetty kalastusalueiden muuttamista nykyisistä kalavesien omistajien, vapaa-ajankalastajien ja ammattikalastajien yhteistoimintajärjestöistä pelkästään kalavesien omistajien etua ajavaksi järjestöksi. Omistajakokoonpanon katsotaan paremmin vastaavan osakaskuntien etua kuin nykyisten, yleistä kalatalousetua ajavien kalastusalueiden. Esityksessä oletetaan, että näin perustuslain kannalta olisi hyväksyttävämpää lisätä kalastusalueen valtuuksia päättää yli osakaskuntien kalastusoikeuden käytöstä. Esitys ei vakuuta. Myös siinä on kysymys puuttumisesta kalastusoikeuden haltijan oikeuteen päättää kalastuksesta eikä asiaa muuta miksikään se, että lisävaltuuksia saa kalastusalue, josta on poistettu jo nyt vähemmistöissä olevat vapaa-ajankalastajat ja ammattikalastajat.

Pelkästään kalavesien omistajien varassa olevaa kalastusalue toimintaa uhkaisivat samat vaarat kuin niitä valitettavan monia kalastusalueita, jotka jo nyt ovat toimimattomia: kalakantojen hoito yksipuolistuu, vähätkin toimijat häviävät kalastusalueista ja lopputuloksena on entistä suurempi joukko toimimattomia kalastusalueita.

Sinänsä ajatus kalastusalueiden aseman vahvistamisesta kalastuksesta ja kalakantojen hoidosta päätettäessä on ehdottoman kannatettava. Osakaskunnista ei tähän tehtävään enää ole ilahduttavia poikkeuksia toki on, mutta kalavesiä kokonaisuutena ajatellen muutos on välttämätön. Kalastusalueista on tehtävä nykyistä suurempia, kalakantojen hoidon ja talouden kannalta toimintakykyisiä yksikköjä, joille on siirretty osakaskunnilta valtuudet päättää kalastuksesta ja kalakantojen hoidosta. Kalastusalueiden nykyistä yhteistoimintaluonnetta on vahvistettava niin, että vapaa-ajankalastajien ja ammattikalastajien pääsy kalastusalueiden hallitukseen varmistetaan lakimuutoksella.

Vapaa-ajankalastajat puolustavat voimakkaasti yhteistoimintaan perustuvia kalastusalueita. Se ei silti tarkoita, että olisimme tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen. Monien kalastusalueiden toiminnassa ei ole tapahtunut mitään kehitystä niiden olemassa olon eli viimeisen 25 vuoden aikana. Toisaalta hyvin toimiville kalastusalueille tyypillistä on järjestäytyneiden vapaa-ajankalastajien vahva mukanaolo kaikessa toiminnassa mukaan lukien kalastusalueen hallitus.

Lakia uudistettaessa järjestäytyneiden vapaa-ajankalastajien osallistumista kalastusalue toimintaa tuleekin edistää niin, että kaikilla järjestäytyneillä vapaa-ajankalastusseuroilla on oikeus osallistua kalastusalueiden kokouksiin ja sitä kautta kalastusalue toimintaan.

Hämmästyttävintä käydyssä keskustelussa on ollut, että yhä vieläkin lähinnä MTK:n taholla elätellään kuvitelmaa siitä, että osakaskunnat, entiset kalastuskunnat voisivat hoitaa kalastuksen järjestämisen ja kalakantojen hoidon - kunhan niitä paikka paikoin hiukan yhdistäisiin. Asian toivottomuus todettiin jo vuoden 1983 kalastuslain uudistuksessa, jolloin luotiin kalastusaluejärjestelmä korjaamaan kalastuskuntarajojen pirstomia kalavesiä. Nyt on aika viedä tuota uudistusta eteenpäin.

Arvoisa juhlaväki,

Savonlinnan urheilukalastajilla on ympärillään oloissamme upeat kalavedet. Koskien vaeluskalet - lohi ja taimen - ovat monen meistä -kenties lähes kaikkien odotetuimmat saalis-kalet. Kalavesien hoitotyöllä nämä lajit on kyetty pitämään edelleen kalastuskohteinamme niin järvenselillä kuin koskissakin. Luonnonkannat ovat kuitenkin varsin vähissä, eikä vanhojen matkaoppaiden maininnat Savonlinna- Kuopion laivareitiltä - reitin varrella olevista joista ja koskista saadaa pyydystä lohia ja taimenia - pidä kokonaan paikkaansa. Tilanne on tehnyt yhä useammasta urheilukalastajasta myös kalastusmatkailijan. Monien matka suuntautuu pohjoiseen suurille vapaille lohijoille. Järjestäytyneiden vapaa-ajankalastajien kiinnostus ulottuu kotivesien ulkopuolelle ja samalla heillä on myös velvollisuus ottaa kantaa ja puolustaa kaukaisempienkin kalavesien kalastusmahdollisuuksia ja luonnonlohen kantoja. Keskusjärjestömme -Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö - on ottanut kantaa niin Tenon kuin Tornionjoen kysymyksiin.

Tornionjoen luonnonlohikanta oli vuosikymmenet uhattuna liiallisen ammattimaisen merikalastuksen vuoksi. Kun avomeripyyntiin on saatu kuria, näytti rannikkokalastus omilla merialueillamme haluavan kasvaa ylimitoitetuksi lohenpyynniksi. Ja kun siihen saatiin rajoituksia, jotka tukivat luonnonlohen selviytymistä niin eikös vain nyt ole asialla jokisuun ja jokialueen pyyntimiehet verkkoineen ja rysineen.

Jouduin jo pääministeri Jäätteenmäen hallituksen aikana keväällä 2003 ja uudelleen keväällä 2004 pääministeri Vanhasen hallituksen aikana ottamaan pöydälle lohen kalastusta koskevat esitykset. Kalastusaikojen pidentäminen voi heikentää tavoitetta turvata luonnonlohikantojen säilyminen, vaikka saimme parannettua kalastuksen aloitusaikaa luonnonlohen kannalta parempaan suuntaan.

Työryhmän lähtökohtia ovat olleet lohen nousun turvaaminen Tornion-Muonionjokeen. Toiseksi kalastussäännön tulee antaa hyvät ja yhtenäiset perusteet kalastusmatkailun kehittämiseen ja ammattikalastukseen Suomessa ja Ruotsissa. Kolmanneksi säädöstön tulee olla selkeä ja helposti valvottavissa.

Luonnonlohen nousun turvaamiseksi ei lohen parhaimpaan nousu-aikaan tule sallia sellaisten pyydysten käyttöä, joilla lohta voidaan pyytää. Tästä syystä merialueella kiinteiden pyydysten käyttö olisi sallittua heinäkuun 3. päivästä alkaen. Muun kalan kalastukseen käytettyjen pyydysten rajoittaminen kesäkuussa on välttämätöntä, jotta lohen kalastuskieltoa voidaan valvoa.

Nyt on viimeisiä hetkiä arvioida rajajokisopimuksen ja jo tehtyjen, kalastusta koskevien ratkaisujen kielteisiä vaikutuksia Pohjois-Suomen matkailulle ja työllisyydelle. Virkistyskalastuksen ja Lapin edut ovat yhtä ja ne edellyttävät luonnonlohen nousun turvaamista.

Mielestäni Suomen ei tule hötkyillä uuden rajajokisopimuksen hyväksymisessä. Se sisältää kalastuksen huomattavan aiennuksen siten, että kalastus voi alkaa 3.7 asemasta jo 17.6, joka ei ainakaan vahvista lohikantaa. Voi myös kysyä mitä saatiin kun jokisuu pyynnissä oltiin pehmeitä. Sopimuksen vakavin pulma on ruotsalaisten oikeudet jokisuun ammattimaiseen lohen ym. lisäkalastukseen.

Kalastusmatkailukohteiden kansainvälisessä kilpailussa meillä on loistavia vahvuustekijöitä; kalavesien ja luonnon puhtaus, luontaiset sekä hoidetut kalakannat sekä mahdollisuus monipuoliseen ja melko vapaaseen kalastukseen. Näitä valtteja on entistä tehokkaammin osattava tuotteistaa ja markkinoida, sillä luontoon suuntautuva matkailu on tällä hetkellä koko matkailuelinkeinon piirissä nopeimmin kasvava osa-alue niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kalastusmatkailun kehittämisessä keskeisessä roolissa ovat ammattitaitoiset kalastusoppaat, joille on saatava nykyistä paremmat lupajärjestelyt toimintansa tueksi.

Maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltu kalastuslain muutosesitys kalastusoppaiden lupajärjestelmän parantamiseksi on jälleen jumissa. Hallituksessa ei tiettävästi löydy yhteistä tahtoa asiassa. Suomeksi sanottuna ruotsalaisen kansanpuolueen vastustus uhkaa estää kalastuslain muutosesityksen antamisen eduskunnalle - jo toistamiseen tämän hallituksen aikana.

Nyt näyttää kuitenkin käyvän samoin kuin vuosi sitten, jolloin RKP teki asiasta hallitusksymyksen ja esityksen teko kaatui siihen.